

Curateles

Curatele is een rechterlijke maatregel ter bescherming van een meerderjarige die als gevolg van bijvoorbeeld een geestelijke stoornis niet meer staat is om zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen. Curatele is in Nederland geregeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, en wel in Titel 16 van artikel 1:378 tot en met 1:391.

Curandus

Iemand die onder curatele is gesteld wordt ook 'curandus' genoemd. Curandus is het gerundivum van het Latijnse curare (zorgen), curandus betekent in deze context dan "hij voor wie gezorgd moet worden".

Curator

De rechter die de curatele over een curandus uitspreekt, benoemt ook een curator ("verzorger").

Gronden voor curatele

In artikel 1:378 van het Burgerlijk Wetboek worden de limitatieve redenen opgesomd voor curatele:

- geestelijke stoornis;
- verkwisting;
- gewoonte van drankmisbruik, waardoor de betrokkene
- zijn belangen niet behoorlijk waarneemt;
- in het openbaar herhaaldelijk aanstoot geeft; of
- zijn eigen veiligheid of die van anderen in gevaar brengt.

Gevolgen van curatele

Als gevolg van de ondercuratelestelling is een curandus niet meer in staat zelfstandig rechtshandelingen te verrichten. Hij is bijvoorbeeld niet meer in staat tot het sluiten van overeenkomsten. Indien een curandus niettemin een overeenkomst sluit, kan de curator deze overeenkomst vernietigen (ongedaan maken). Uitzondering hierop is het beschikken over geld dat de curandus voor zijn levensonderhoud ter beschikking is gesteld (huishoudgeld, zakgeld en kleedgeld).

Tot 2004 was een curandi die onder curatelen waren geplaatst wegens wilsonbekwaamheid deelname aan verkiezingen ontzegd. Een grondwetswijziging en een wijziging van de kieswet waren hiervoor noodzakelijk. Aanleiding voor deze wetswijziging een uitspraak van de Raad van State. Deze stelde dat het categoriaal uitsluiten van het kiesrecht van mensen die onder curatele staan in strijd kan zijn met het Internationaal Verdrag Burgerlijke en Politieke Rechten. Indertijd werd deze uitspraak uitgelokt door Martijn Greuter, die toen zelf onder curatele stond. [1]

Wie wegens verkwisting of gewoonte van drankmisbruik onder curatele staat, mag een huwelijk aangaan met toestemming van de curator. Weigert deze toestemming, dan kan zij op verzoek van de curandus vervangen worden door toestemming van de kantonrechter. Voor wie wegens geestelijke stoornis onder curatele staat, geldt dat toestemming van de kantonrechter hiervoor sowieso vereist is.

Aanvragen van ondercuratelestelling

Een verzoek tot ondercuratelestelling moet worden ingediend bij de sector kanton van de rechtbank in het rechtsgebied (arrondissement) waar de betrokkene woont. Voor een verzoek tot ondercuratelestelling is geen advocaat nodig. Als het verzoek bij de rechtbank is ontvangen, komt er een zitting. Op de zitting vraagt de rechter de mening van de betrokkene, de partner en familieleden van de betrokkene over de gevraagde maatregel. De familieleden die schriftelijk hebben verklaard dat zij met de maatregel instemmen, worden in de regel niet meer voor de zitting opgeroepen. Ook de mening van de betrokkene wordt gevraagd. Als de betrokkene zelf niet op de zitting kan verschijnen, kan de rechter naar de instelling gaan, waar hij verblijft. De maatregel gaat in op de dag dat de rechter de uitspraak doet. Aan de behandeling van de aanvraag zijn kosten (griffierechten) verbonden.

In de aanvraag voor ondercuratelestelling wordt een voorstel gedaan voor een curator. Een curator moet altijd een natuurlijk persoon zijn en kan dus niet een rechtspersoon (bijvoorbeeld een instelling) zijn. Een curator mag zelf niet onder curatele staan.

Voor het aanvragen of wijzigen van curatele bestaan speciale formulieren, die onder meer op de website rechtspraak.nl beschikbaar gesteld zijn [2] De formulieren zijn ook op te vragen bij de griffies van de rechtbanken.

Beëindiging

Curatele eindigt:

- als de curandus zelf weer de belangen kan behartigen. In zo'n geval moet de rechter de maatregel echter wel eerst opheffen.
- als de curandus overlijdt;
- als het voor een bepaalde periode is afgesproken, eindigt de maatregel als die periode voorbij is.

Beëindiging van de maatregel tijdens het leven van de curandus kan alleen door opheffing van de maatregel door de rechter. Voor de opheffing van de ondercuratelestelling moet een verzoek door de betrokkene, de partner of verwanten tot in de vierde graad bij de rechtbank worden gedaan. Voor de opheffing van de onderbewindstelling of het mentorschap moet een verzoek bij de kantonrechter worden gedaan.

Verder eindigt de curatele als die door een onderbewindstelling of een mentorschap wordt vervangen. Omgekeerd eindigt de onderbewindstelling of het mentorschap ook als die door een ondercuratelestelling wordt vervangen.

De taak van de curator, bewindvoerder of mentor eindigt bij het opheffen van de maatregel. Andere redenen voor de beëindiging van hun taak zijn het overlijden of het ontslag van de curator, mentor of bewindvoerder.

Curator

In principe kan iedereen die meerderjarig is tot curator worden benoemd. Bij de benoeming van een curator moet de uitdrukkelijke voorkeur worden gevolgd van degene voor wie de maatregel is bedoeld. In eerste plaats komt de partner van de betrokkene in aanmerking, daarna verdere familie.

Volgens de wet kan de rechter slechts één curator benoemen. De Hoge Raad heeft echter op 1 december 2000 beslist dat er twee curatoren benoemd kunnen worden als het gaat om ouders wiens (meerderjarige) kind onder curatele gesteld moet worden. Beide ouders blijven dan samen formeel verantwoordelijk voor hun meerderjarige kind.

Verplichtingen

De curator moet een inventarisatie maken van hetgeen de onder curatele gestelde bij het begin van de curatele bezit. Daarnaast moet hij vaak een boedelbeschrijving maken. Over beide verplichtingen wordt hij door het kantonrechter kantongerecht aangeschreven. Na indiening van de boedelbeschrijving kan de kantonrechter de curator verplichten om – in de regel ieder jaar – rekening en verantwoording over het gevoerde beheer af te leggen. De curator behartigt belangen als verzorging, verpleging, behandeling of begeleiding. De curator moet de onder curatele gestelde altijd zo veel mogelijk betrekken bij wat er moet gebeuren. Hij moet de onder curatele gestelde stimuleren om zo veel mogelijk zelf te beslissen en te doen, als hij daartoe in staat is. Als de onder curatele gestelde daar niet toe in staat is – de onder curatele gestelde is dan 'wilsonbekwaam' – beslist de curator samen met de hulpverlener bijvoorbeeld over de medische behandeling, of over het zorgplan. De inkomsten van de onder curatele gestelde – veelal de uitkering – moeten in de eerste plaats worden besteed aan zijn of haar verzorging.

Bevoegdheden

De curator kan ook op persoonlijk vlak advies geven, bijvoorbeeld over het wel of niet omgaan met bepaalde mensen. Hij bepaalt de verblijfplaats van de betrokkene, tenzij het om een gedwongen opname in een psychiatrisch ziekenhuis gaat. De curator mag niet vertegenwoordigend optreden als het om een hoogst persoonlijke rechtshandeling gaat. Dit is een rechtshandeling waarbij het zozeer op de mening van de onder curatele gestelde zelf aankomt, dat alleen hij mag beslissen.

Zo mag een curator geen testament voor de wilsonbekwame onder curatele gestelde maken, of namens de onder curatele gestelde een schriftelijke wilsverklaring geven, waarbij de toestemming voor medische verrichtingen wordt geweigerd.

Er mag wel een non-reanimatie verklaring worden opgesteld. Tevens is het mogelijk dat de curator de wens formuleert de onder curatele gestelde te laten versterven (geen voeding en water toedienen als de onder curatele gestelde in coma is geraakt). Euthanasie en de bijbehorende verklaringen mogen niet.

Vergoeding

Een curator kan een vergoeding krijgen. Hij heeft in ieder geval recht op een wettelijke beloning van 5 % van de netto-opbrengst van alles wat onder de curatele valt. Dit kan bijvoorbeeld rente of dividend en opbrengsten uit vruchtgebruik zijn. De rechter kan eventueel een hogere vergoeding toekennen. Dit is afhankelijk van omstandigheden als omvang van het werk en relatie tot het familielid.

Toezicht curator

De rechtbank, sector kanton, houdt toezicht op de curator. Hij kan de curator te allen tijde voor verhoor bij hem roepen. De curator is dan verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te geven.